

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula I. Idem est causa contrariorum

urn:nbn:de:bsz:31-102400

Disputationum Philosophicarum

SEPTIMA,

conticens

REGULAS IV.

circa doctrinam

CAUSÆ ET CAUSATI

RESPONDENTE

publicè

JOHANNÉ Herzogf/ Numburg.

REGULA I.

Idem est causa contrariorum.

I.

Non est existimandum, Aristotelem hoc
 effatum, quod nobis II Phys. t. 31. V. Me-
 taph. c. II. reliquit, tanquam universale
 voluisse proponere. Patet id ex verbis e-
 jus: *Præterea, inquit, eadem est contrariorum
 causa. Quod enim cum adest, alicujus rei causa
 est, id cum abest, contrarii interdum causam esse
 dicimus.* Vox, interdum, indicat, fieri posse,
 ut idem sit causa contrariorum, necessarium au-
 tem id non esse.

II. Quamquam autem exemplo causæ efficien-
 tis tantum id Philosophus probat; nos tamen
 cum Fonseca & Suarezio in omnibus causarum
 generibus considerabimus. Et quidem, ut de for-
 mâ, in quâ res præ cæteris clara videtur, primò

M

vi

videamus, dicimus, *nihil esse causam formalem, contrariorum*. Ratio est, quia est aliquid forma, vel causa formalis per hoc, quod tanquam actus dat esse effectui, exhibend suum ô ipsius esse proprium. Si ergò esset forma contrariorum, necesse esset, ut ipsa in se actu haberet plura esse contraria quod absurdum.

III. Sed hic obstat, quod idem argumentum, quò ostendit Aristoteles, idem posse esse causam efficientem contrariorum, etiam efficax esse videtur de causâ formali. Argumentum est hoc: Idem suâ præsentia est causa conservatiõnis, absentia corruptionis, sicut gubernationis absentia est causa naufragii, cujus præsentia erat salutis. Ergò idem potest esse causa contrariorum. Eodẽ modo de forma licet argumentari. Nam præsentia luminis est causa formalis luminosi, absentia vero tenebrosi. Item anima suâ præsentia causa est ut corpus sit animatum, absentia, ut sit inanime. Eadem est ergò causa formalis contrariorum.

IV. Respondet Suarez *disp. Met., XXVI. s. VI. §. 4.* absentiam formæ non esse ipsam formam & idè instantiam esse nullam. Verùm nec absentia nautæ ipse nautæ est, ex eo nihilominus, quod ejus præsentia conservatiõnis, absentia submergiõnis causa est, idem dicitur esse causa efficiens contrariorum. Cur non ergò, quia præsentia luminis luminosi, absentia tenebrosi causa formalis est, eadem dicitur esse causa formalis contrariorum.

V.

V. C
materia
Cum en
& verò
cipi sub
se simu
men po
causa n
materia
ma, tuc

VI. I
tùm ext
rum ren
sam esse
bus inte
Suarez
quitur,
nunc at
tu sanit
amat m
rem mo
re, prop
amat.
mentu
hemem
cat, ear
alvum
reziuum

VII.

V. Quantum ad causam materialem, eadem materia non potest esse causa contrariorum simul. Cum enim materia sit causa recipiendae formae, & verò contraria non possunt simul in eodem recipi subiecto, sequitur eandem materiam non posse simul esse causam contrariorum; successive tamen potest. Eadem enim numero aqua e. e. est causa materialis modo frigidi, modo calidi, & materia prima est subiectum tum cujuslibet. formae, tum privationis ejus.

VI. Finem eundem & contrariorum actuum, tum exteriorum, tum interiorum, & contrariorum rerum, quae propter finem conficiuntur, causam esse posse censemus, quamvis Suarez de actibus internis dissentiat. Id patet ex exemplo ab ipso Suarez adducto. Ex affectu sanitatis, ut ipse loquitur, idem homo nunc excitatur ad motum, nunc ad quietem. Annon autem, quando intuitu sanitatis excitatur ad motum, propter ipsam amat motum? Si autem intellexerit, ulterius motum noxium & sanitati perniciosum fore, propter eandem eum ad veretur, & quietem amat. Ita propter sanitatem praeparatur medicamentum evacuans; sed si evacuatio sequatur vehementior & crebrior, quam valetudini conducatur, eam odimus, & medicamenta ad sistendum alvum facta expetimus. Plura vide apud Suarezium.

VII. Repetenda porro est ex Reg. V. dis. V. di-

distinctio inter causas liberas, sive agētes cum ratione & inter naturales. Quæ cum ratione agunt, possunt contraria agere, ita Aristoteles IX. *Met. c. II. potentia, quæ sunt cum ratione, sunt contrariorum. Et ibid. c. IX. Potentia sunt contradictionis omnes quæ sunt cum ratione.* Potest ergo id, quod agit cum ratione, per se & suâ natura esse causa tum contradictionis oppositorum, tum contrariorum. Illud, quia positus omnibus ad agendum requisitis in ejus potestate est agere & non agere, quemadmodum homo de præsentis cibû potest gustare & non gustare, positisque chartâ, atramento, calamo, pro arbitriû suû potest scribere, & non scribere, & hæc dicitur libertas contradictionis sive exercitiû. Hoc, quia positus omnibus ad agendum requisitis, iisque unâ cum ipsû agente eodem modû sese habentibus, potest contraria agere, sicut homo pro lubitû potest ascendere & descendere & bonum & malum eligere, quæ dicitur libertas contrarietatis, & quoad speciem actus. At agens naturale & rationis expertum est unius, sicut habetur *cir. c. II. Lib. IX. Met.* i. e. per se est determinatum ad unum, quia positus omnibus ad agendum requisitis, necessariû agit, & non potest non agere, & semper ipsa & omnibus requisitis eodem modû constitutis, idem facit, sicut appositum combustibile ignis semper comburit, & non potest non comburere, semper calefacit, neque potest frigidificare.

IIX.
 strâ pro
 cum ra
 re. Ut
 guber
 cumqu
 præsen
 dem q
 est, qu
 tionis,
 igitur
 trarior
 ad sunt
 gendur
 tenus i
 dō nat
 rum, a
 re plur
 IX.
 exempl
 radii, c
 bernat
 interitu
 tur pro
 præsen
 te sit, o
 gere.
 rerum
 non sic

IIIX. DICIS: Philosophum in præsentî no-
strâ propositione allatum discrimen inter causas
cum ratione & naturaliter agentes non attende-
re. Utitur enim ad eam confirmandam exemplo
gubernatoris, qui est causa agens cum ratione,
cumque asserit esse causam unius contrariorum,
præsentia suâ, alterius absentia. At hęc modò i-
dem quoque agens naturale contrariorum causa
est, quemadmodum Sol ad nos accedens genera-
tionis, recedens corruptionis causa est. Ostendit
igitur Aristoteles solùm, aliquid esse causam con-
trariorum, per hoc, quod requisita ad agendum
adsunt vel absunt (præsentia enim agentis ad a-
gendum necessarium est requisitum) aut qua-
tenus ipsum diversimodè sese habet. At hęc mo-
dò naturalia agentia æquè sunt causæ contrario-
rum, atque liberè & cum ratione agentia; quâ de
re pluribus suprâ *cit. Reg. V. disp. V.*

IX. Respondemus, in adducto gubernatoris
exemplo discrimen tam esse clarum, quam Solis
radii, cum sudum est. Res enim ita habet: Gu-
bernator præsentia sua incolumitatis, absentia,
interitus navis, & sic contrariorum causa esse dici-
tur propterea, quod ipse quoque causa est tum
præsentia, tum absentia suâ, cum in ejus potesta-
te sit, oborta tempestate & manere in navi, & fu-
gere. At Sol suo ad nos accessu generationis
rerum autor est, abscessu corruptionis, ita ut ipse
non sit causa sui accessus & recessus, nec id, ut

patet, in ejus potestate est. Unde cum Aristoteles
et s6. L. II. de gen. & corr. dixisset, Solem accessu ge-
 nerare, abscessu corrumpere, subjungit non hoc:
*eadem est causa contrariorum; sed illud, contrari-
 orum contraria sunt cause.* Quod si gubernator
 nõ esset causa presentie suæ; per hoc, quod essen-
 tia salutis absentia infortunii causa est, non asse-
 rendũ esset, contrariorum eandem, sed contrarias
 causas esse, cum presentia & absentia contraria
 sint, sicut conservatio navis & submersio. Vide
 plurã apud Suarezium, *l. cit.*

X. Ex quã doctrinã quoque patet, quid respon-
 dendum sit ad illud, quod supra §. III. de forma
 adductum fuit. Non valet consequentia, ab illã
 argumentatione Philosophi de gubernatore, ad
 illam de formã. Manifesta est ratio diversitatis,
 cum, quod presentia luminis luminosi, absentia
 tenebrosi causa formalis est, potiùs contrarium,
 contrarii. & non idem contrarii causa formalis
 dicendum sit, quod absentia & presentia luminis
 contraria sint, nec forma ipsa sit causa suæ pres-
 entie & absentie, sicut gubernator est.

REGULA II.

*Propter quod unumquodque tale est,
 illud magis tale est.*

I. Celeberrimam hanc omnium sermone pro-
 positionem ad doctrinam causarum spectare, &

& de c
 patet p
 pta est.

Prop

g

Atq

n

E. p

Consta

dunt,

conclu

deoque

missas.

se caus

Verba

εκατον

εκατον

και πη

λων, ο

II.

Aristot

τι των

κατων

το αιτι

το τοις

quodq

id, qu

ignis ca

loris in